

1918-06-16

SENDER

Mogens Lorentzen

RECIPIENT

Poul Uttenreitter

FACTS

Document type:

Letter

General comment:

Uttenreitter udstillede broderier på Kunstnernes Efterårsudstilling 1918. Mogens Lorentzen deltog kun med malerier.

"H.H." må være den norske forfatter Hans Hansen, der havde udgivet bogen: Orms Sange i 1913.

Sender's location:

Hillerød

Recipient's location:

Kerteminde

Mentioned people:

Bodil Bech

Hans Hansen

Kurt Jungstedt

Henri Rousseau

Wilhelm Uhde

Archive:

Poul Uttenreiters papirer. Det Kongelige Bibliotek, Tilg. 634.

TRANSCRIPTION

Carlsberg Hillerød. 16. Juni. 18.

Kjære ven Poul.

Midtvejs i arbejdet med at oversætte bogen om Henri Rousseau, hører jeg at Du allerede forlængst har en færdig oversættelse af bogen liggende. Opmuntret ved at læse uddraget i "Klingen" tog jeg mig for at faa bogen oversat og udgivet paa dansk for at udbrede kendskabet til denne herlige maler mere end før herhjemme. folk kunde saa faa alle Uhdes betragtninger og de, billederne uvedkommende men kostelige anekdoter om Rousseau med i købet. lad mig med det samme sige Dig at det har glædet mig at se den frihed hvormed du gaar løs paa opgaven, og den præcision hvormed du rammer udtrykket. Det er nemlig, saa vidt jeg kan se, nødvendigt at omsætte enhver sætning fuldstændig for at træffe meningen nøje. Desuden har du rigtigt forstaaet at bevare den naive, maaske fra Uhdes side, noget kunstet [?] barnlige tone i bogen, som gør et saa troværdigt indtryk paa een, første gang man læser bogen og som nok skal vide at fortrylle dens læsere.

Jeg havde tænkt mig at henvende mig

til et, om fornødent, til flere forlag om udgivelsen. Bogen, der i sig selv er fordringsløs, vilde kanske støttes af en beskeden udstyrelse. Jeg havde saa smaat tænkt at lade den trykke i et format, der kun er lidt større end de almindelige 1 kroners kunstbøger, Du sikkert kender. Da billederne forlanger glittet papir, og da det er risikabelt at trykke to billeder paa samme blad, kan man lade text afveksle med fotografi, saaledes at de tilsammen dækker de to sider af et blad. Billedernes mængde svarer omtrentlig til stoffets. Da det jo er væsentligere at faa bogen ud i mange eksemplarer end at udgive en nitid udgave, kunde det tænkes at være vejen til en større udbredelse at gøre prisen saa lav som mulig. Jeg ved ikke hvormeget Uhde skal have, hvor meget Du skal have for oversættelse, og hvormeget forlag og fotograf forlanger; (klicheerne kan vel laanes i Düsseldorf) men jeg tænker at bogen maa kunne svare sig, i lighed med de smaa

3.

[omvendt i rammeøverst på arket:]

Send mig ved lejlighed H.H.'s Orms Sange. Hvad synes du om dem?

bøger om indenlandske kunstnere, bøger der rives bort netop som de fremkommer paa markedet i boghandlervinduerne. Jeg vil ønske at Du vil gøre noget for at faa denne bog ud. I Tyskland er den udsolgt, saa det er, fra forlagenes side, ikke nogen berettiget indvending, at folk kan købe den hos Ursin paa tysk i større og maaske noget bedre udstyr, for en

ubetydelig større sum. Den kan nemlig ikke skaffes mere. Skriv om fornødent til Uhde, som vist er en skikkelig mand, der gjerne vil gavne Rousseau ved at sende bogen ud, selv herhjemme. Eller behøver Du det naar Du, som jeg hører, har oversættelsesret til den. Jeg erindrer dig her om at hele Skandinavien er et oplagt marked for en saadan lille bog. I Sverig og Norge køber de meget snarere end her, slige bøger. Foretagendet kan desuden, hvis udstyrelsen ikke bliver for kostbar, (med forventning) støttes af avisreklame. Og Klingen vil selvfølgelig o.s.v. Hvis Du nu udsender bogen, vilde det være en gevinst om et par enkelte af billederne kunde udskydes og ombyttes

4

eller forøges med nogle andre. Rousseaus selvportræt, hvor han ses staaende paa havnekajen skulde ikke savnes. Bryllupet maatte helst ombyttes med et andet af samme motiv, hvor man ser brudeparret som gamle mennesker, i aanden, symboliseret ved to hoveder der svæver over deres ejere, til behagelig sammenligning for folk, der [tilføjelse længere nede på siden:] under bryllupshøjtideligheden. maatte ønske at tænke paa den uafvendelige alderdom, et par af landskaberne er ogsaa overflødige og der kan let skaffes andre og bedre. Oversigten over abonnenter, billedfortegnelsen og kataloget over Rousseaus salon d'Automnes er da overflødige for danske læsere.

Du vil ikke betragte det som vigtighed fra min side at paatale et par unøjagtigheder i din oversættelse. Hvis Du giver dig i lag med at udsende bogen skal jeg skrive udførligere til dig om dette. Nu skal jeg kun nævne en enkelt ting. Billedet af Rousseau har altid, fra jeg læste bogen første gang

5

paa Kristiansø i 1916, været forbundet med hele den situation, der skildres i bogen, efter gildet, hvor Rousseau grædende spiller paa fløjte foran sin afdøde kones billede. Der fortælles der, at han "von einem fuss auf den anderen hüpfte." "Mens han tripper til med begge fødder". skriver Du. Dette rammer ikke. Jeg ved at det er vanskeligt paa dansk at finde et udtryk for det. Men det kan vel findes. Jeg slaar ned paa det fordi jeg som sagt altid har forestillet mig Rousseau staaende der, med armene løftede til fløjten og hoppe fra det ene ben til det andet (hedder det f. Resten ikke saadan paa jævnt dansk) - i takt til sin egen sørgelige musik.

Jeg anser det for ubillig beskedenhed fra din side, naar du kun synes at ville udstille 3 bogbind paa Eft. Udst. Jeg erindrer at have set adskillig flere bind fra din haand som ikke behøver at skamme sig ved at være udstillede. Ethvert af dine bind er jo desuden bedre end alt hvad der ellers

fremkommer af den slags herhjemme. Husk det.

6.

Du kan sagtens finde nogle flere frem naar Du søger. Lav desuden nogle i sommerens løb. Jeg synes Du skulde fylde en lille væg med broderier (Du har jo nogle dejlige tykke gamle rammer at sætte dem i, husker jeg nu.) og fyld en montre med bogbind. Det agter jeg at gøre. Jeg arbejder ikke i noget bestemt materiale, klistrer dem sammen af glanspapir, eller af forskellige papirstoffer, eller tegner paa glanspapir eller laver stregclichéer som jeg saa lader trykke paa forskelligfarvet papir.

Det forekommer mig at være en afgjort fejl af Dig at kassere Bønnelyckes sidste digte for Klingen. Hvis du har tid, vil jeg gerne høre dine grunde derfor. Vi kan saa debattere sagen.

Der er en liden mulighed for at jeg kommer over til Dig i slutningen af Juli. Derom senere.

Hils Bodil og Kurt, hvis du gemmer ham i Kierteminde.

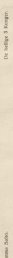
Din ven Mogens.

HENRI ROUSSEAU

I sin bog om Henri Rousseaus *Grand Ours*, (Disember, 1914) gives Wilhelm Ehrlich et romantisk bilde af Rousseaus særlige Personlighed. Vi følger i det følgende et Udsnit af den indre Hjem.

Henri Rousseaus stemmer til Meyerson, han er født i Louv 1844, hvor hans Fæder var Håndkæder. Hans Moder var meget religiøs og gav hans Fødsel ud, og han selv sang længe længe med sig. Et Billede, som den indre Person, som den gamle det mestkelige. Hans Moder var meget religiøs og gav hans Fødsel ud, og han selv sang længe længe med sig. Et Billede, som den indre Person, som den gamle det mestkelige. Hans Moder var meget religiøs og gav hans Fødsel ud, og han selv sang længe længe med sig. Et Billede, som den indre Person, som den gamle det mestkelige.

Houssau har til Fremmede, han kender saa mange Mennesker, og somstider giver han en Solrøbe paa sit Værelse i Rue Perrille. Saa bliver Sengen klappet sammen og sat hen i et Hjørne, Stolene stillet i Gærd langs Væggen, og paa Gulvet ligger det beskædede Tæppe, som han har bryttat sig for tre af sine Iller. Paa Bærdet står der Va i Lillerkansen.

En Toldmand, som han for en sin Næ. Romanen handle om Morges til
Aften, han gik Penge og holdt en Mængde dyre Gæster til hende, som al for-
gæves. Han stogge sig på hende om at ha Papperen bragt i Orden til By-
bøttet. Men hun kunde bare paa at blive af med ham og nogle.

«Det kan De selv sætte her»

Han havde ikke et dyrtstykke paa at give sig med ham, men han tog

hvide straks på Ordre, hængte Papperet i Orden og lod lyse til sig.

En Dag indfandt han sig om han havde været med en god Ven at sig og

had havde født med. Hovet? Til Kirken. Han blev gød i Hovet og mærkede

Døren i den, for de var kommet ned at Toppene, og Romanen havde nært

terret Tænder af Sjæne, nogle Venner.

«Du skulde se, at forlængst dine Venner» (Hjæne.)

Men Romanen svarede:

«Hun har ingen givet mig nogle Venner, nogle Skjæf og som Erindringer

som jeg vil beholde.»

«Hvad vil du nu gøre?» spurgte Venner.

«Ja, omstændig» svarede Romanen.

«Og omstændig det også.» — En Dag kom Romanen hen til mig og sagde, at

der var noget, han gerne ville tale med mig om, jeg skulde skrive en Aften for

at han ikke var misst, og at jeg havde nogle Billeder af ham, som jeg var glad

ved. Som jeg erfarde, var han fraværende med den samme Anledning til flere

andre af sine Venner. Han tænkte sig at disse Aften for at kunne forlægge dem

for Pigen Fader og hvem han var på hvidt, at han var ligesom færdig til

Mærkede som almindelig andet. Det var hans Natur ind at ville noget uden at

kunne gennemføre det, og enden på at Dødsbølge smelte han forgeren ind efter

hvide.

+

Jeg har kun kendt Romanen, da han var en gammel Mand. Han kom og be-

søgte mig i et forlængende Kloster på Boulevard des Invalides. De høje Vin-

druer er vilkårlig og uden for Parken stammer Afrikas, over den gamle Ter-

raus ind i Værelset. Det er mærkt, jeg kan næsten ikke se ham, jeg lærer kun

hans smukke Stemme, der har noget lugtfuldt ved sig. Han fortæller om Østasien,

de gamle Skove og de vilde Dyr. Han taler om en Krig, som han skæder. Han

bliver sød og sød.

«Nær en Ringe vil flere Krig, skulde en Røde gå op til ham og fortælle

ham det.»

Den 14. Juli 1910 — den sidste Juli han oplevede — besøgte jeg ham tidligt

om Morgenen på hans Værelse. Han er sød i Paradis med at skende Vis i Glans.

«Lader du Freden?» spørger han. Jeg svarer ham bekræftende, og vi drin-

ker alle på Fred. Han tager han selv Hånd, men mig hen til Vinduet og står

sig blødt på det Hængende om Det er et Land.

Nogle Lige senere. På en varm Augustdag havde jeg på hans Dør: jeg

har bare bare og udsat Døren. Han tager til Seng, Anger er god og indfæl-

dent, han har bare på Bæret og lader noget. Han er en apert, at han ikke

jager Thorsen ved, som ender i Døren på hans Dødt, som han taler om, at

han snart vil op og arbejde. Nogle Dage efter finder jeg, da jeg kommer hjem

på sin Værelse, en Bælt, hvor der står: Romanen holder Dem en smuk og

hørig som noget at komme hen på Hospital Næsten han ligger for Døren. Jeg

skæder mig derover og finder ham i en Tilmeld, der ikke vilde noget. Han

sig skider bage ved hans Seng, og han holder mit Hånd fast omstændig.

To Dage senere døde han.

Tegning af Henrik Jørgensen.

Gaithusby Væveri. 16. Juni 18.

Kjære ven Poul.

Mindevejs i arbejdet med at oversætte
bogen om Henri Ronsseu, hører jeg at
Du allerede forhaardt har en færdig over-
sættelse af bogen liggende. Optimeret
ved at læse uddraget i "Klingen" tog jeg
mig for at få bogen oversat og indført
på dansk for det udbudte Børnesteat
til denne herige maler mere end for
herigennem. Folk. kunde saa få alle
uden betragninger og de, blivende
i overkommelse om kostelige anstøder
om Ronsseu med i købet. Lad mig med
det sætte sig til at det har givet
mig at se den færdige hængsel til gavn.

Jeg har løst på opgaven, og den præcise
hængsel på sætningen udtrykket. Det er nem-
lig, saa vist jeg kan se, nødvendigt at
omsette enhver sætning først og fremmest for
at træffe meningens nøje. Dermed har
Du rigtigt forstået at bevare den naive,
maaske fra vider side, og det kunstet larm-
lige tone i bogen, som gør et saa troværdigt
indtryk på en, fordi man kan læse
bogen og som nok skal vide at fornyelse
den læser.

Jeg havde tænkt mig at henvende mig

til et, om fornødent, til flere forlag om
indvielsen. Bogen, der i sig selv er for-
dragsløs, vilde kanske støttes af sin
besterende indtægtelse. I havde saa smaat
tænkt at lade den trykke i et format,
der kun er lidt større end de almindelige
1 kroners kunstböger, du sikkert kender.
Da billederne forlanger gult papir,
og da det er risikabelt at trykke to
billeder paa samme blad, kan man
lade text afvikles med fotografier, saaledes
at de tilsammen dækker de to
sider af et blad. Billederne mangler
saaer antændeligt til støffets. Da det
jo er udsættigere at faa bogen ind i
saa mange eksemplarer end at indgive
den en nitid udgave, kunde det tænkes
at være værdi til en fløis udretelse
at gøre prisen saa lav som mulig. I ved
ikke hvor meget Udo skal have, hvor-
 meget vi skal have for oversættelse, og
hvor meget forlag og fotograf forlanger;
(klienterne kan vel laane i Tidssel-
son) men i tænker at bogen man
kunne sætte sig, i lignet med de smaa

3.

Støt mig i det jeg vil og jeg vil i det du vil
i min og din smag

bøger om indenlandske kunstnere, bøger,
du vilst best. netop som de fremkommer
paa markedet i boghandelsindevæsen.

Jeg vil ønske at du vil gøre noget for at
faa denne bog ud. I Tyskland er den
udsøgt, saa det er, fra forlagernes side,
ikke nogen betydelig indvending at folk
kan købe den her uden paa tysk i
større, maatte noget mere indstyr, for
en ~~lille~~ ubetydelig større sum. Den kan
nemlig ikke skaffes mere. Skien om fornu-
dent du lide, som vist er en skikkelig
mand, du gerne vil gavne Berisædte ut
at sende bogen ind selv hertil.

Eller behøver du det naar du, som jeg har
har overbetænksomhet til den.

Jeg erindrer
at her om at lide skandinavien et
oplyst marked for en saadan lille bog.

I Sverige og Norge køber de meget senere
end herlige bøger. Forlaget kan
deruden, hvis indtægtsen ikke bliver
for kortbar (med forbeholdning) støttes
af avisaktiane. Og klunjen vil selv
følgelig o. s. v.

Hvis du vil indsende bogen, vilde
det være en gerning om et par eksem-
plarer af bladenne kunde indskydes i ombytte

med den forøges med nogle andre. Ronscaus
 selogeriet, hvis han ses staaende paa
 havnekajen skulde ikke savnes. Bygl-
 luset maatte helst medbringes mig et andet
 af samme art, hvor man ser brude-
 parret som gamle mennesker, i alderen,
 symboliseret og to ~~so~~ horete de soever
 over den syne, til behagelig og uinteressant.
 mig for fald, den maatte ønske at tænke
 paa den uopfordrede alderdom, ~~den~~
 under bryllupsstøj i det, hvor.
 et par af landskaberne er paa overflø-
 dig og de kan let skafes andre og mere.
 overrigt over subscribersne, blyndforty-
 nelsen og kataloget over Ronscaus
 salon d'Auteurs er da overflødig
 for danske læsere.

Du vil ikke betragte det som vigtigt
 fra min side at præstere et par
 indsigtsfulde i din udsatelse. Men
 Du giver dig i lag med at indsende bøger
 skal du skrive udførlige til og om
 dem. Vi skal på den måde en enkelt
 ting. Billedet af Ronscaus har
 altid, fra du har bogen første gang

paa kristiansø i 1916, vart forbundet
 med alle den situation, den skildes i
 bogen, efter gildet, hvor Rørsean
 grænsede spillet paa støjte foran
 sin afvæde kones lillende. De fortæller
 at han "ror enen fins aif den
 anderen lüpp". "Men han ~~sko~~ tripper
 til med byge li'ader" skuer de. Det
 rammer ikke. J. ved at det er ranskelig
 paa dansk at finde et indtryk for det.
 Men det kan vel findes. J. slaa ned paa
 det fordi p som sagt altid har forstillet
 sig Rørsean staaende der, med armene
 løstede til støjten og hoppe fra det
 ene ben til det andet (heller det f. Rørse
 ikke saadan paa jant damt) - i takt
 til sin egen sørgelige musik.

J. aner det for ubiliig betydeligt fra
 den side, naar vi kun synes at
 ville indstille 3 bogbind paa Ep. 1807. J.
 erindrer at have set adskillig flere bind
 fra den haand som ikke heliover at skam=
 me sig ved at være indstillede. Skrevet af
 den bind er jo desuden bide end alt
 hvad du ellers faaer kommer af den slags
 bøgerne. Vink det.

6.
Du kan sagtens finde nogle fine frem
naar du søger. Har derinde nogle i samme
rens løb. I nyere du skulde finde en
lille vag over broerier (du kan jo nogle
dage tykke gamle rammer at sætte dem
i, ligger jo en) og fald en anstøt med
bogbrud. Det agter jo at gøre. I arbejder
ikke i noget bestemt materiale, klister
dem sammen af glaspapir, eller af
forskellige papirstoffer, eller tyner paa
glaspapir eller lavet strøflidheer som
jo saa lader tykke paa fasteliggjort
papir.

Det forekommer mig at være en afgjort fejl
af dig at kassere Brænelyktas sidste digt
for Klunjen. Hvis du har tid, vil jeg gerne
høre dine grunde derfor. Vi kan saa de-
batere sagen.

Der er en liden mulighed for at jeg kommer
over til dig i slutningen af Juli. Desuden
senere.

Hils Bodie & Kurt, hvis du ellers kommer hertil
i Kiefteninde.

Med venlig hilsen.